

Minister voor Rechtsbescherming
S. Dekker

Betreft: consultatie wetsvoorstel Transparantie maatschappelijke organisaties

Hilversum, 18 februari 2019

Geachte heer Dekker,

Graag maken de landelijke omroepverenigingen (hierna “omroepen”) en de aan hen verbonden stichtingen gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de consultatie van het wetsvoorstel Transparantie maatschappelijke organisaties. Wij voorzien grote nadelige gevolgen bij invoering van het voorliggende wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel vloeit voort uit het voornemen in het regeerakkoord om te voorkomen dat vanuit het buitenland via geldstromen naar politieke, maatschappelijke en religieuze organisaties onwenselijke invloed wordt gekocht en dat deze geldstromen daartoe meer transparant worden gemaakt. Maatschappelijke organisaties worden verplicht om een overzicht openbaar te maken van de grote donaties (> € 15.000) die zij hebben ontvangen. Daarbij moet de naam en woonplaats van de donateur worden vermeld.

De omroepen en de stichtingen “Max maakt mogelijk” en “EO Metterdaad” ontvangen ten behoeve van hun missie inkomsten giftgevers of uit nalatenschappen. Deze giftgevers zullen in de meeste gevallen anoniem willen blijven.

Wij voorzien dat de grote giftgevers – althans een aanzienlijk deel daarvan - op grond van deze beoogde wetgeving zich zullen terugtrekken. Daarnaast zal het een afschrikkend effect hebben op potentiële nieuwe giftgevers.

De openbaarmaking van gegevens van grote giftgevers vormt per definitie een potentieel risico voor hun veiligheid of die van hun nabestaanden. De in de wet genoemde mogelijkheid om in bepaalde gevallen ontheffing te vragen, zal in de praktijk derhalve voor elk geval kunnen gelden. Het is ondoenlijk om voor elk individueel geval ontheffing te vragen. Nog los daarvan zullen giftgevers doorgaans om zeer uiteenlopende redenen anoniem willen blijven, het geven van een gift is immers een privéaangelegenheid.

De legitimatie van de beperking van grondrechten (waaronder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer) ligt volgens de toelichting op het wetsvoorstel in de bescherming van de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten en voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het wetsvoorstel moet beïnvloeding leidend tot onwenselijk gedrag voorkomen.

Naar de mening van de landelijke publieke media-instellingen gaat het voorgestelde middel veel te ver, en zijn er andere manieren om het beoogde doel te bereiken.

In het geval van de publieke omroep is het voorkomen van ongewenste beïnvloeding bijvoorbeeld reeds geborgd door de Mediawet.

De omroepen zijn verplicht redactionele onafhankelijkheid te garanderen op grond van art. 2.88 Mediawet en hebben waarborgen daartoe vastgelegd in hun redactiestatuten. Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op deze verplichting. Rechtstreekse sponsoring of cofinanciering van een programma is gereguleerd, zie art. 2.106 Mediawet e.v. Omroepen moeten hierover reeds transparantie betrachten via vermelding op de aftiteling van een programma en in hun jaarrekeningen.

Belangrijke waarborgen betreffende integriteit, goed bestuur en toezicht zijn vastgelegd in de governancecode publieke omroep 2018, hierop wordt toezicht gehouden door een onafhankelijke commissie (CIPO). Daarnaast zijn regels vastgelegd in de beleidsregels governance en interne beheersing van het Commissariaat voor de Media. Veel landelijke publieke media-instellingen hebben een ANBI status die ook de nodige checks en balances vereist. Tenslotte zijn de inkomsten en de besteding van middelen door omroepen zeer sterk gereguleerd door de Mediawet, en wordt hierop strikt toezicht gehouden door zowel NPO als het Commissariaat voor de Media.

Op het niveau van de stichtingen houdt de accountant toezicht op de inkomsten en uitgaven. Bovendien zijn dit ook ANBI instellingen waardoor er checks en balances moeten zijn.

Wij vrezen echter niet alleen dat de giften aan de omroepen en de genoemde stichtingen zullen afnemen, maar ook de giften aan de vele andere maatschappelijke organisaties waar de media-instellingen zich mee verbonden weten. Wij raden het voorgestelde wetsvoorstel ten zeerste af. De verwachte negatieve effecten wegen niet op tegen de beoogde doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen beter via andere maatregelen worden bereikt.

Met vriendelijke groet,

Arjan Lock
Voorzitter College van Omroepen

namens de omroepverenigingen:

BNN-VARA
AVRO-TROS
MAX
VPRO
KRO-NCRV
EO

namens de stichtingen:

Max maakt mogelijk
EO Metterdaad